

Nr 153

Av herr **Jacobsson, Gösta, m. fl.**, *angående beskattningen av realisationsvinst vid försäljning av aktier.*

(Lika lydande med motion nr 236 i Andra kammaren)

Den lagstiftning som genomfördes vid 1966 års riksdag beträffande beskattningen av aktievinster genomfördes trots mycket stark kritik. I första hand riktades kritiken mot de principiella utgångspunkterna för lagstiftningen. Bland annat påtalades att de antagna reglerna stod i strid med det gängse inkomstbegreppet i skattelagstiftningen och att vederbörlig hänsyn till den skattemässiga behandlingen av vinster vid försäljning av annan egendom än aktier och liknande värdepapper inte tagits. Det framfördes också krav på att aktievinstbeskattningen skulle sättas in i sitt större sammanhang som en del av frågan om beskattning av aktiebolag och aktieägare och att frågan om bolagsskattens höjd och dubbelbeskattningen av utdelad vinst borde omprövas i sammanhanget. En annan väsentlig anmärkning var att lagstiftningen utformats inte som en vinstbeskattning utan som ett slags omsättningsbeskattning, infogad i det progressiva inkomstskattesystemet. Som en allvarlig brist betraktades vidare det förhållandet att beskattningen inte tog hänsyn till den fortgående penningvärdeförsämringen, vilket medförde att rent fiktiva vinster kunde komma att beskattas. Någon analys av lagstiftningens verkningar på näringslivets kapitalförsörjning och för sparandet hade över huvud taget inte åstadkommits.

Lagstiftningen tillkom efter ett par veckors förberedelsearbete inom finansdepartementet. Lagstiftningen bär också tydliga spår av hastverk. Genom att samtidigt ärendet forcerades i riksdagen var det omöjligt att i något mer väsentligt avseende ändra de av Kungl. Maj:t föreslagna bestämmelserna.

Vi har nu ett halvt års erfarenhet av lagstiftningen. Även om man kanske icke skall dra alltför vittgående slutsatser därav har dock redan denna korta tid varit tillräcklig för att i viktiga punkter bekräfta riktigheten av den framförda kritiken. Börsläget under hela andra halvåret 1966 präglades av alltmer fallande kurser. Sammanlagt har man beräknat att innehavarna av börsnoterade värdepapper under året förlorat 7 à 8 miljarder kronor eller ungefär $\frac{1}{4}$ eller kanske mer av värdet vid ingången av 1966.

Även om dessa förluster inte blir bestående, i vart fall inte i samtliga fall, är det uppenbart att många människor inte kan ta hem de vinster, vilka lagstiftningens upphovsmän önskade reducera genom beskattningen och vilka ansågs utgöra ett hinder mot uppskov med den improviserade lagstiftningen.

Den kursnedgång som skett under 1966 har visserligen sin förklaring även i andra faktorer än aktievinstbeskattningen, men någon tvekan behöver inte råda om att den vidtagna lagstiftningen fått till följd att kursnedgången blivit starkare än vad man eljest hade kunnat räkna med. De farhågor kritikerna hyste att skatten skulle få negativa verkningar beträffande näringslivets kapitalförsörjning synes dessvärre också komma att besannas.

Genom de stora kurssänkningar som flertalet börsnoterade värdepapper och naturligtvis även andra varit underkastade kommer de vinster som kan uppnås vid försäljningar inom överskådlig tid huvudsakligen att bero på inflationen och således inte alls eller endast till en mindre del kommer att motsvaras av en reell kapitalökning.

Uppenbarligen har de psykologiska verkningarna av lagstiftningen undervärderats av dem som ställt sig bakom densamma. Även erfarna aktieägare har stora svårigheter på grund av den nya beskattningen att göra riktiga bedömningar, exempelvis beträffande lämplig försäljningstidpunkt. En förståndig säljare måste i gränfallen — vilkas antal ökat kraftigt på grund av kursutvecklingen — undersöka om utlösningen av den s.k. femprocentregeln kan medföra ett större netto genom att priset på en aktiepost sätts lägre än marknadspriset. Han måste vidare med hänsyn till att avdragsrätt för förluster inte föreligger tillse att förlustaktier inte drabbas av skatt genom att de säljs i samma post som vinstgivande aktier etc. Det torde vidare förhålla sig så att många medborgare hellre avstår från aktiesparande än de riskerar att konfronteras med de svårbemästrade beskattningsreglerna. Därmed riskerar man att bryta den tendens till breddning av aktiesparandet, som är så behövlig med hänsyn till näringslivets kapitalförsörjning.

Trots att lagstiftningen blott varit i kraft en kort tid har det visat sig att bestämmelserna ingalunda är så enkla i praktiken, som man velat påskina. Den utveckling som ägt rum på börsen efter halvårsskiftet 1966 har också kraftigt bidragit till att den eftersträlvade enkelheten i tillämpningen gått förlorad. Man kan nämligen inte i samma utsträckning som tidigare utgå ifrån att anskaffningskostnaden för ett visst värdepapper varit så mycket lägre än försäljningssumman att den s.k. femprocentschablonen inte kunde bli aktuell. För aktier som förvärvats före halvårsskiftet har tvärtom denna regel kommit att aktualiseras i ett mycket stort antal fall, både då det gäller börsnoterade aktier och andra värdepapper.

Det kan mot bakgrunden av hittills vunna erfarenheter hävdas, att behovet av en evig kapitalvinstbeskattning på aktier betydligt överdrivits. Det finns all anledning att räkna med att en sådan beskattning i dagens läge huvudsakligen har negativa verkningar, då den medverkar till att påskynda och förstora kursnedgången i avmattningstider till förfång bl.a. för näringslivets emissionsverksamhet. Enligt vår mening kan därför ifrågasättas om i dagens läge en sådan lagstiftning verkligen är påkallad. I vart fall finns det inte något utrymme för en lagstiftning som har så svåröverskådliga regler och som medför så besynnerliga konsekvenser som den nuvarande.

Bortsett från de meningsskiljaktigheter, som kan föreligga om aktievinstbeskattningen såsom sådan, innefattar beskattningsreglerna tekniska brister som rimligen bör avlägsnas. Enligt vår uppfattning är en skyndsam översyn av lagstiftningen nödvändig. Beskattningen bör utformas på grundval av en verklig vinstberäkning med utgångspunkt från anskaffningskostnaden, vilket naturligtvis inte utesluter att vinstberäkningen förenklas genom användande av olika schabloner. Den nuvarande ordningen, vilken medför att vinsten blir föremål för en regressiv beskattning, måste sålunda överges.

Det är vidare väsentligt att sådana vinster som endast är ett uttryck för penningvärdeförsämring undantas från beskattningen. Olika förslag att lösa detta problem bör studeras närmare, bland annat mot bakgrunden av vad som nyligen enhälligt föreslagits av markvärdekommitténs parlamentariska ledamöter. Att låta denna princip stå tillbaka för kravet på enkelhet vid tillämpningen finner vi uteslutet. Med hänsyn till den fortlöpande inflationen betraktar vi det som ett elementärt rättvisekrav att detta problem löses.

Erforderlig samordning med andra beskattningsformer bör ske, varvid det inte minst är viktigt att tillse att kapitalvinstbeskattningen beträffande olika typer av tillgångar inte får en sådan utformning att kapitalplaceringarna snedvrides. Frågan om ändrade regler för värdering av icke börsnoterade aktier bör övervägas.

På ett par punkter bör rättelse ske redan nu. Den första avser beskattningen av investmentbolag och aktiefonder. Som den nuvarande lagstiftningen är utformad inträder för den, som gjort sina aktieplaceringar i investmentbolag eller i aktiefonder, en dubbel vinstbeskattning. Först beskattas förvaltningsföretaget vid aktieförsäljning från dess sida och därefter beskattas intressenten i företaget, då han säljer aktie eller andel däri. Genom denna dubbelbeskattning minskas värdet av denna placeringsform, som är av särskilt intresse för den breda allmänheten, och därmed motverkas såväl strävandena att sprida aktiesparandet till nya grupper som möjligheterna för industrien att expandera. På denna punkt har lag-

stiftningen utformats på ett sätt som inte ens är förenligt med lagstiftarens egna syften. Det bör nämnas att dessa frågor uppmärksammats och lösts i de främmande länder där en kapitalvinstbeskattning förekommer.

Den andra frågan, som bör bli föremål för omedelbar lagstiftning, avser beskattningen vid överlåtelse av aktier i fåmansbolag. Aktievinstutredningen föreslog i sitt betänkande att särskilda regler skulle gälla vid överlåtelse av sådana aktier. Detta förslag tillstyrktes i princip av ett stort antal remissinstanser, därvid bl.a. påpekades nödvändigheten av att strukturrationalisering inom näringslivets olika grenar inte försvårades genom pålagor av denna art. Utredningen hade föreslagit att skattefrihet skulle gälla om på en gång till en och samme köpare försåldes minst hälften av aktierna i ett aktiebolag. Många remissinstanser förordade en sänkning av procenttalet till 25, och detta är enligt vår mening ett lämpligare tal, vilket bl.a. använts i 1960 års förordning med provisoriska bestämmelser om beskattning av aktiebolags och ekonomisk förenings inkomst. Vi förordar att en bestämmelse av nu angiven innebörd införs i 35 § kommunalskattelagen.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer vi,

A. att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en skyndsam översyn av realisationsvinstbeskattningen vid aktieförsäljning i enlighet med vad i motionerna anförts;

B. att i samband därmed jämväl frågan om ändrade regler för värdering av icke börsnoterade aktier måtte utredas; samt

C. att riksdagen måtte såsom nytt femte stycke i 35 § 2 mom. kommunalskattelagen antaga följande förslag, och skall i följd härav femte—sjunde styckena i nämnda moment i stället intagas som sjätte—åttonde stycke:

»Vinst vid avyttring av lös egendom tillhörig investmentbolag eller aktiefond skall icke upptagas såsom skattepliktig realisationsvinst, om bolaget eller fonden innehaft egendomen i fem år eller mera. Såsom skattepliktig realisationsvinst skall ej heller anses vinst, vilken uppkommit genom avyttring av aktier i aktiebolag eller andelar i handelsbolag eller ekonomisk förening eller liknande, i den mån aktierna eller andelarna innehafts minst fem år och under förutsättning att avyttring skett under ett och samma kalenderår till samme köpare samt omfatta minst 25 procent av samtliga aktier eller andelar i bolaget respektive föreningen.»

Stockholm den 20 januari 1967

Gösta Jacobsson (h)

Paul Brundin (h)

Holge Ottosson (h)